

II.

Hovudsáttinn hjá Føroyingum er sjóvinnan. Hetta eru allir partar samdr um. Og í Føroyum eins og í øllum londum taka allir standir, allir klassar, heila samfelagið hovudsáttina, hovudsáttinokuna direkta ella indirekta úr ella av hovudsáttinum. Tað er tí rímiligt, at teir ymsu standir, teir ymsu klassar í samfelaginum, teir ymsu samfelagsins línir hava inntøkur, ið rætta seg eftir, hvussu hovudsáttin — hjá okkum fiskiskapurin — her seg. Allt okkara økonomiska lív er jú treytað av fiskiskapinum — tað er hvørjum hugsanandi menniskja greitt. Misseyndast fiskivinnan í prísi ella í veiðu útmátt heila samfelagið Føroyar.

Reiðararnir og keypmennirnir eru sum ávíst í seinastu grein — inni á eini lónjávning, lónregluring, látið talan er um arbeidararnar og fiskimennin. Men sum dokumenterað seinast er arbeidaranna lón alleina bert lítið ávirkandi á fiskimannafelagsins lón. Arbeidarar skulu sjálfandi vera við til eina rættiliga lækking og hækking í lón í mun til okkara arbeids ávirkning á útslitid av hovudsáttinum. Men tað munar ikki og virkar heldur ikki rættvist og kann aldri verða eitt samfelagsins krav til okkara uttan so er, at allir og øll: reiðarar, keypmenn, direktorar, bankmenn, bankpersónali, sakførarar, krambúðarselvarar — og kvinnur, kannóristar, sýslumenn, aðrir embætismenn, lærarar og allir tenastumenn o.s. fr., stult sagt: allir samfelagsins tenarar, borgarar hava eina lón, ið rætta seg eftir hovudsáttinum í tann mun ið hovudsáttin ávirkar landsins fjárgjarligu, økonomisku, stóðu og víðurskipti.

Tað talan er um fiskimanna krav til samfelagsins ymsu klassar víðvikið lónum og øðrum útreiðslum, ið fiskiskapurin skal gjalda beinleiðis ella óbeinleiðis er tað sjálfandi beint, at lónregluringin fer fram í forhold til reiggj (svingningin) í tí samlaðu peningasmunnum, sum fiskurinn gevur. Men vit fáa eina heilt holla og beina inntøkujávning, so teir skiftandi tíðir, góðar sum ringar, koma at virka á tann einstaka so rættvist sum møgulegt, er tað sjálfandi neyðturviligt at vita skil á øllum landsins inntøkum. Vit hava tessverri enn eina álitandi inntøkusskrá (statistik), hvat ið er ein ræðuligur meinboði fyri okkara lands vinnu og víðurskipti.

Tað er ikki órímiligt, at tá ið landsins inntøkur pr. íbúgvara minna við t. d. 10% (niður um meðalársins inntøkur), at so meðalinntøkan, hins normala, hjá teim ymsu íbúgvum verður sett niður við 10%. Og tað er eins rímiligt, at um landsins inntøkur pr. íbúgvara vaksa, so teir koma at liggja 10% omanfyri meðalársins inntøkur, at tað so verður lagt 10% afturat meðalársinntøkuni hjá teim ymsu, ið sita í fastlontum breyði ella arbeida fyri limanløn.

Vilja reiðararnir, keypmenninir, bankstjórnarar, direktorar, embætismenn og tenastumenn o.s. fr. ganga við til eina tilfiska skipan? Verður ein tilfisk skipan ikki at smakka teim ov mikið av plan-ekonomi, «Samfundets Indgreb i Privatlivet»?

Vit arbeidarar rætta tykkum

fiskimennum bróðurhondina til at fremja hesa lónregluring fyri allar samfelagsklassar. Tað er sjálfandi best, um reiðarar, keypmenn, bankmenn, direktorar o.s. fr. sjálvkravdir og av yvirbevisningi ganga við okkum til hesa planøkonomisku skipan, men vilja teir ikki tað, eru vit menn kortini at gera tað: fiskimenninir og arbeidararnir í Føroyum eru meirlutnir. Leggja vit saman, eiga vit ræðið, buktina og báðar endarnar. Latum okkum tí ikki fella í fátt, men árvaknir bróta líð á afturhaldsgarðin.

Ein tilfisk planøkonomiur vildi verið eitt óført framstíg fyri arbeidarin og fiskimannin og vildi verið ein ómetilgur styrkur fyri landið. Men hann er ikki nóg mikið. Fiskimaðurin og arbeidarin mega ganga víðari. Teir mega, tá ið teir taka ræðið her á landi, skjóttir og við fastari og málfarsari hond skipa so fyrri, at Føroyingar fáa hin fulla vinningin av arbeidinum til sjós sum á landi. Um hetta vilja vit skriva í næsta látti av okkara grein.

Verður tað við at myrkna?

Lat okkum læra at hyggja við samfelags eygum og skýva egininteressurnar burtur.

Ring tíðindi úr Íslandi — óveður, skaði og eingin fiskur. Summi skip eru farin, burturgingin, onnur mist stýrhús, stýttur o.s. fr. — Vónleyst og trist. Hertil koma tíðindini um, at Spanien er farið at kontingentera, ænsa eftir og seta mark fyri innføru av klippfiski. Og tað markið er, sum menn siga frá, ógvuliga trøngt sett — so trøngt, at vørandi er, at tað fer at ganga trupult við at sleppa av við fiskin — og hvat so? Fiskurin er jú grundvøllurin, hilt berandi í okkara samfelagi. Jú, jú, sagt er tað. Her eru nógvir og fjókkir skuggar, kvalandi tungir. Men vit mega ið ikki gevast og kólna. Allar góðar kreftir til verka! Vit mega læra at hyggja við samfelags eygum, siggja burtur frá gomlum kapitalistiskum doktrinum um hin heilaga privata rættin at vera og lást-eins og einum lýstir sjálvum. Tað gongur ikki longur. Hin einstaki má vika fyri heildini — fyrri at teir nógvu einstaklingarnir í heildini kunnu liva. Landið, logtingið má nú taka sær um reiggj — og skipa landi og fólk í størstum línjum, upp á langt sikið. Landið má syrgja fyri, at okkara handil gerst fríur og kann í eina handavending umleggast til tey lond, ið keypa okkara vorur. Landið má syrgja fyri, at vit ikki innføra teir vorur, sum vit sjálfvirkum framleiða. Sjálfandi skal so maksimalprísur setast á, so smámaðurin ikki missir við okkara egnu kontingentering ella stongsl, maksimalprísur, ið svarar til, hvat ið voranford úr útheiminum, kostar okkum her við einum rímilgum ágóða til útsejlarin. Landið má spara tey hundrad túsundini, vit nú rinda ov nógv fyri salt, olju, kol og kokes og aðrar stórartiklar — landið má taka monopolir fyri at stjórna seg at kunna hjálpa íbúgvum sínum.

ÚR SUÐUROY

Tit, ið hava ábyrgdina, víst tykkum nú sum menn. Tit kunna handla skjótt og óheftir — tit hava reinan meirluta. Vit ynskja tykkum sambandsmonnum, Føroya meirluta, eydnú við at loysa uppgávuna. Vit ynskja tað fyrri okkara land og fólk. Hungur, svøltur, er eitt skart sverd — Gud, hin góði, vari okkum frá tí böjla fólk í dag. Men eitt gott ynski er ikki nóg mikið. Vit mega gera okkara! Vit mega handla.

Et Ord med paa Vejen.

Til Hr. «n» med de «meneskelige» eller overmenneskelige Følelser, han som mener, at hans stormenneskelige Følelser er de eneste rigtige, og som følgelig behrejder underleguede socialiserede Følelser for det Samfund, jeg tilhører. Arbejdernes Samfund, til denne Hr. «n» kun en venlig Henvisning til Skriften, hvori der blandt andet staar, at den som opkaster sig til Dommer for andre, dommer sig selv. Dette har Hr. «n» allerede gjort ved sine mindre rene Hentydninger i sin Bladpolemik, og som kun kan sammenlignes ved en Slange, der gaar Krogevene. Dette gør Hr. «n», istedetfor at vise Dem som det, De burde være: et Mandfolk med anstændigt Navn. I Parentes bemærket: jeg tillader mig at sætte et stort Spørgsmålstegn ved Deres Anskuelse vedr. Fiskernes og Arbejdernes Livssyn paa Færoerne. Jeg vil dog undlade at komme nærmere ind her paa, idet der er en indre Stemme, der fortæller mig, at De Hr. «n» ikke er værd at spille Krudt paa.

Derfor Farvel for denne Gang, Hr. «n». Modtag min Beklagelse over, at jeg ikke kan følge Deres venlige Opfordring til at hilse Folketingsmanden. De er jo desværre navnløs og lysrød som saadan ikke Mandfolk nok til at bringe virkelige Mænd Deres Hilsen.

Med Tak for Optagelsen.

O. M. Schultz.

Trotabúgvatapini.

Vit vilja ikki tala fyri Ole Poulsen — hann er maður at tala fyri seg, og vit vita, at hann vil tala, tá ið stundir eru til tess. Men vit vilja ugga tíðindamannin í «Føroyatíðindi» við, at frá ríkisstjórnini hevur Ole Poulsen ongum agitastjórnarstundring fingið. Enn finnst menn, ið vilja offra seg fyri idealum. Millum teirra er Ole Poulsen. Hann hevur offrað tíð og pening fyri at vekja hin minna mannin í Føroyum til stríð fyri frígir og fulla andaliga og fjggjarliga menning. Harra O. Poulsen hevur snar upplýsingar víðvikið trotabúgvum báðari, ein skuldi trúð, at menn vistu greiðu á tí, teir lótu frá sær. Hann er ikki lygnari við vitandi og vilja.

Vit vilja spyrja tíðindamannin: trúgva tygum reiðarafelaginum sum amen í kirkjuni, tá ið tað sigur, erklærer, at fiskimenninir

hava tapt at kalla einki við trotabúgvini? Vit fáa at siggja! Vit vilja ikki «foregribe Sagens Udvikling», sum maðurin plagdi at siga — men einans loysa okkum at taka upp aftur og undirstrika, at Hr. Ole Poulsen hevur einans givið frá sær aftur tað, sum er givið honum sum sannleiki. Um uppgávuna, hann hevur fingið, stemmar so upp á, oyrá sum hon er givin honum, vita vit ikki. Men at fiskimenninir eru sloppir so at siga óskalaðir frá trotabúgvum — tað trúgva vit ikki! Tað trýr eingin Føroyingur, ið t. d. hevur talað við Sandavágs-kingar og Fuglfríðingar.

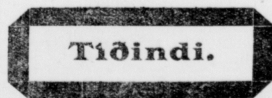
Kammerater.

For at skabe bedre Kaar, maa vi allerede nu se frem til de kommende Valg, enten det saa er Kommune-, Folketings- eller Lagtingsvalg. Det er en Livsbetingelse for os, saa hurtigt som muligt at faa et Flertal sat ind, for derigennem at forbedre de midlertidige Forhold, man lever under. Det er ikke nok, at du selv kender den rigtige Vej mod Lyset og Solen, nej, vi maa alle tage Del i Agitationsarbejdet for de Kammerater, som eventuelt skulde mene, at det er haablost at gore Modstand mod Undertrykkerne. Til disse Kammerater vil jeg bruge et Vers af en Ungdomsang som lyder saaledes: Giv aldrig tabt men spænd hver ilter Evne for, hvad du vil og kan. Den Mand, som stod i Kampens Strid, er Mand.

Til de større Herrer, som gør all for at skabe Splid og Ufred indenfor Rækkerne, hvilket de har beviset under den sidste Konflikt med Fiskerne, under hvilken Forligsmanden ingen Besværligheder har haft, grundet paa at 3 af Fiskernes Tillidsmænd svigtede den Tillid, Kammeraterne havde givet dem. Men dette maa Fiskerne huske paa rette Sted. Det kan jo ellers let blive et kont Syn, hvis de store Herrer kan faa Lov til at sidde i deres mangelige Lænestol med en god Cigar og se paa, at Fiskerne og Arbejderne slaas paa Livet los. Det maa blive Logn! Kammerater, vi vil ikke lade os misbruge! Nej og atter nej! Det maa og skal være sidste Gang, de faar Lov til at lave den Slags Triks. De Mænd, som arbejder stik imod deres Kammeraters Vilje, er ikke Ordet: Kammerat værdige. Giv derfor Agt paa de Mænd, som du gav din Tillid, og behandl dem saa efter Fortjeneste.

Med Tak for Optagelsen.

O. M. Schultz.

Tvoroyri.

Av misgávum eru tíðindi um kolíð í seinasta blaði komn í, hóast tað fleiri dagar áðrenn blaðið kom út, er frætt frá kolínum, ið sent varð til Týskaland at kanna. Hin týska «analysis» boðar frá sera góðum kvaliteti í Rangahagakolínun. Tað útviklar

ein heilt góðan hita. Men um nakað verður burtur úr driftini, veit eingin á Tvoroyri enn. Tað liggur jú í hondum peningamanna. Kapitalurin vil tjena nógvur procentir — gevur kolíð hesar procentir, verður kanska ein munandi drift. Men er ikki útlit til glóðandi «profite», verður tað vakkult við driftini — so er nú vorðið í hesi kapitalistiska verð. Og hvat ger tingið? Tað tváðaði hendur sínar og vildi í hvussu er ikki dálka sær við kolíð. Heldur mátti hundradir ganga arbeidsleys.

Staturin hevur, sum sagt, givið harra Hedeman loyvi at bróta kol, um hann hevði fingið eina regluliga drift í lag áðrenn 1. april 1934. Hetta eydnaðist ikki Hedeman. Tráðbanin, ið varð royndur seinasta mars, virkaði ikki.

Menn her spyrja: hví er drálað so við at fáa tráðbanan líðan so seint, at ongur stundir skuldu verða at rætta feilun, um onkur var? Liggur nakað undir hesum? Og hvat og hvat er tað? Ella hevur tað einki at siga, at treytirnar fyri í heila tíki at kunna byrja, ikki vórðu hildnar?

Sum landið nú liggur, er kol-spurningurin nakað floktur og ringur at skilja fyri tey, ið eru uttanfyrirstandandi. Vit vilja tá vóna, at alt er sum tað skal vera — ella er tað ikki lukkuligt, tí 100—150 manna arbeidsfírið runt er ikki at spæla ella oyða burtur.

Streika.

Sum kunnugt hava arbeidararnir á Tvoroyri viðtikið at slova eitt útbetalingskannótór: øll arbeidsløn skal útbetalt í gjøgnum arbeidarans kannótór, eingin arbeidari hevur loyvi sjálvur at krevja sína lón goldna beinleiðis frá arbeidsgevarnum. Arbeidarin fær sít eftirlitsskorti, ið arbeidsgevarin skal uppskriva hvønn dag ella hvørja viku. Hetta eftirlitsskortið og arbeidsgevarans uppgjór til kannótórið skulu «stemmas». Øll lónin skal útbetalt, tó skulu arbeidarin og arbeidsgevarin kunna koma á samt um at inntil 50% av vikulónini skal kunna haldast afturi í gjøgna-kannótórið til at rinda skuld.

Um hetta mál fara nú samráðingar fram ímillum partarnar. Arbeidararnir hava sagt sáttmálan upp — og kunna so statt gera verktal tá ið teir vilja, um arbeidsgevararnir ikki veita teim sómdir. Vit vóna, at arbeidsgevararnir eru so frætt mentir og mentaðir, at teir lata arbeidararnar fáa kannótórið í góðum. Um hetta skuldi ikki kunna hugast at staðið stríð. Arbeidarin krevur ikki lónhækkan ella nakað, ið forir útreiðslur við sær fyri keypmannin — hann krevur bert at fáa tað hann eigir, lónina fyri arbeidið goldna í peningi.

Fiskiskapurin.

«Drelnes» hevur fyri viku síðan fingið 6000.

«Emmerald» er komn inn í Íslandi við stórum skaða. Hon hevur mist stýrhúsið, bátarnar og knúað fleiri stýttur. Hon hevði bert fingið 100 fiskar.

Sum frættist hava skipini yvir havur litið og einki fiskað enn. Men vónandi man fiskurin fara at koma við veðurblíðkingini.

Útróður er eingin: um onkuntíð vórðar at fara á flot er einki at fáa hvørki eystan, vestan ella sunnan fyri.

Ein óðilgur nykbrandur.

Var 2. páskaveldi at siggja. Ein ið sá hann greiðir soleiðis frá tilbúðinum:

Sum eg gekk eftir gotuni, sá